

LÄNSSTYRELSEN
VÄSTRA GÖTALANDS LÄN

Bevarandeplan för Natura 2000-område

SE0540326 Hovet

EU:s medlemsländer bygger upp ett sk. "ekologiskt nätverk" av naturområden som kallas Natura 2000. Livsmiljöerna för vilda djur och växter krymper i snabb takt och många arter hotas av utrotning. Länderna i EU samarbetar därför för att försöka bevara det europeiska växt- och djurlivet. Arbetet grundas på två EU-direktiv, fågeldirektivet och art- och habitatdirektivet.

Natura 2000-områden i Västra Götalands län

I Västra Götalands län finns 406 av regeringen beslutade Natura 2000-områden (t.o.m. år 2004) som sammanlagt har en yta av cirka 240 900 hektar. Avsikten med områdena är att bevara speciella, i EU direktiven bestämda naturtyper och arter. I länet förekommer 54 av dessa naturtyper och 95 djur- och växtarter. Arbetet med att utse områden har pågått sedan EU-inträdet 1995. Naturtyperna kan sammanfattas i följande kategorier och täcker cirka hälften av den totala ytan.

- Berg / hållmark, 3 800 ha
- Odlingsmark / hed, 3 506 ha
- Lövskog, 5 248 ha
- Barrskog, 8 475 ha
- Våtmark / hed, 14 218 ha
- Sötvatten, 21 567 ha
- Sötvatten, Vättern, 60 000 ha
- Hav / kust, 25 304 ha

Bevarandeplanen

Till varje Natura 2000-område ska det finnas en bevarandeplan. Den ger en beskrivning av området och dess naturvärden, vad som kan skada eller påverka naturvärdena samt vad som krävs för att de ska finnas kvar. Planen ska också underlätta vid tillståndsprövningar enligt miljöbalken. Bevarandeplaner utarbetas och fastställs av Länsstyrelsen som även är ytterst ansvarig för att målsättningen med området uppfylls. Planen kan dock revideras när ny kunskap tillkommer eller när förutsättningar ändras; den sägs vara ett "*levande dokument*". Det är därför aldrig för sent att bidra med kunskap och synpunkter, kontakta gärna Länsstyrelsen. När bevarandeplanen ändras medför det att den måste fastställas på nytt. Markägare och andra berörda ges då nytt tillfälle att lämna synpunkter om ändringarna är av betydelse.

Tillståndsplikt och samråd

För att inte skada Natura 2000-områdenas värden krävs tillstånd för verksamheter eller åtgärder som på ett betydande sätt kan påverka miljön i ett Natura 2000-område. Det gäller även åtgärder utanför Natura 2000-området (regleras av miljöbalken). Då det kan vara svårt att avgöra vilka åtgärder som kan påverka naturvärdena i ett område bör man samråda med länsstyrelsen innan man påbörjar en åtgärd. Om det rör sig om en skogsbruksåtgärd ska istället samråd hållas med skogsvårdsstyrelsen innan en åtgärd påbörjas.

Mer information

Länsstyrelsen - www.o.lst.se - Telefon 031-60 50 00 vx. - E-post: natura2000@o.lst.se

Skogsstyrelsen - www.skogsstyrelsen.se - Telefon 033-17 73 30 vx. –

E-post: region.vast@skogsstyrelsen.se

Naturvårdsverket - www.naturvardsverket.se

Om lagstiftningen som Natura 2000 bygger på

Ett Natura 2000-områdes juridiska status bestäms av flera paragrafer i miljöbalken. Förutom bestämmelser om områdesskydd och tillståndsprövning enligt 7 kap. miljöbalken är Natura 2000-områden även riksintresseområden enligt 4 kap. 1 och 8 §§ i miljöbalken, vilket innebär att Natura 2000-bestämmelserna får en tydlig koppling till en rad andra lagar som rör markanvändning. Bestämmelser som rör miljökonsekvensbeskrivningar (MKB), tillsyn och ersättningsfrågor m.m. i Natura 2000-områden finns även i miljöbalkens kapitel 6:1 och 7, 11:9, 17:3, 19:2, 21:7, 29:4 och 31:4 och 5 kap. MB samt i förordningen om områdesskydd (1998:1252).

LÄNSSTYRELSEN
VÄSTRA GÖTALANDS LÄN

Naturvårdsenheten
Emma Roland

BEVARANDEPLAN
Fastställt
2005-12-20

Diarienummer:
511-40300-2005

Bevarandeplan för Natura 2000-området

SE0540326 Hovet

Kommun: Karlsborg Områdets totala areal: 33 ha
Områdestyp: pSCI Biogeografisk region: Boreal

Naturtyper och arter som måste bevaras i området:

- 6270 - Artrika silikatgräsmarker nedanför trädgränsen*
- 9070 - Trädklädd betesmark

Bevarandeplanen behöver uppdateras!

Enligt nuvarande kunskap om området vet vi att

följande naturtyper inte finns eller inte har naturtypsstatus:

6270 - Silikatgräsmarker

Utvecklingsmark till ytterligare naturtyper kan finnas. Detta är viktigt att ta hänsyn till.

Bevarandesyfte

Syftet med Natura 2000-området är att de naturtyper och arter som finns i området (se förteckningen) ska bevaras långsiktigt. Varje naturtyp och art ska bidra till att upprätthålla s.k. gynnsam bevarandestatus inom sin biogeografiska region. Det här området utgör därför en viktig del i det ekologiska nätverk av områden som Natura 2000 bygger på.

Regeringen fattade beslut om att föreslå området till Natura 2000-nätverket i april 2004.

Beskrivning av området

Området, som ligger uppe på en skogklädd ås ungefär fyra km nordväst om Udenäs kyrka, är ett höglänt relativt flackt stenbundet moränområde, på berggrund av grönsten. Områdets höga naturvärden är främst knutna till de rikligt förekommande grova träden, mest bok och ek, många av dem spärrgreniga, med grov död ved och mulm. Rikligt med döda träd och högstubbar ger även en rik förekomst av kryptogamer, speciellt vedsvampar och tickor, en värdefull lägre fauna, goda fågel- och fladdermösslokaler mm. I fältskiktet finns lundarter som blåsippa, ormbär, trolldruva, liljekonvalj och ekbräken. Lövtäkt har bedrivits i området, både bok och ek visar spår av tidigare hamling (topphuggning). I trädskiktet märks också enstaka alm, oxel, björk och vildapel m.fl. samt hassel, hagtorn och en i buskskiktet. Centralt i området finns en öppen betesmark med enstaka hävdgynnade arter som stagg och liten blåklocka men en i övrigt trivial flora.

De grova och spärrgreniga gamla träden har vuxit upp i ett fritt och ljusöppet läge, omgivna av hävdade gräsmarker. Enligt den gamla ekonomiska kartan från 1880-talet bestod området av glest lövträdsbevuxen ängsmark och små åkrar. Markerna har därefter till större delen övergivits och lämnats att växa igen. Under senare år har åkrarna i den norra, centrala delen

hållits öppna med betande får, medan många av de andra små åkrarna planterats igen med gran. Sly, unga lövträd och gran har vuxit upp i och intill de grova trädjättarna, som blev hårt trängda.

År 2004 gjordes en restaureringsplan för Hovet. I oktober samma år inventerades förekomsten av grova träd (länsstyrelsen, opubl.). Samtidigt igångsattes omfattande röjningar i området, med friställning av gamla grova och spärrgreniga träd, gallring av lövträd mm. All gran på de gamla åkrarna har även röjts bort och nya stängsel satts upp. På sikt kommer hela området att betas.

En gammal grov ek, kallad Maja-Lenas ek, står längs en övergiven väg mellan Hovet och Sätra. På stammen, som har en omkrets på över fem meter, finns ett flertal signal- och rödlistade arter som gulpuddrad spiklav, gul dropplav och kornig nållav. Den redan döende eken har nyligen röjts fram.

Bokarnas förekomst i området kan synas märklig. Sannolikt är boken införd och naturaliserad, efter att i början av 1600-talet ha planterats av Kung ErikXIV's dotter Constantia Eriksdotter som då residerade på Hovet. Hon intresserade sig för odling och från den tiden härstammar troligen också en del medicinalväxter som förvildats, t.ex. kalmusrot, spansk körvel och en vitblommig vallört. Enligt sägnen går historien på Hovet ända tillbaka till Birger Jarl.

I den övergivna odlingsmarken finns många kulturspår, såsom flacka odlingsrösen (5–6 meter i diam.), ev. gropavall, en stenmur, gammal väg, husgrunder och en ålderdomlig knuttimrad ekonomibyggnad. I fornminnesregisteret är området markerat som fossil åker med röjningsrösen. Både natur- och kulturvärden är mycket höga och starkt kopplade till varandra.

Bevarandemål

Målet är att de gamla grova träden samt döda träd, högstubbar och lågor bevaras samt att yngre träd kan växa upp som ersättare till de gamla. Målet är även att den rika kryptogamfloran och den värdefulla lägre faunan kan leva kvar och utvecklas i området. Många av arterna är signalarter och rödlistade, vilket gör att de kräver särskild hänsyn och skötsel för att kunna leva vidare.

Exempel på uppföljningsbara bevarandemål beskrivs under respektive naturtyp och art. Vilka av dessa mål som kommer att användas i området bestäms när kompletterande inventeringar genomförts. Då kommer även koder som x, y och liknande att ersättas med siffror och arter.

Markägareförhållanden

Privat markägare.

Vad kan påverka negativt

Exempel på åtgärder som kan påverka området negativt:

- Avverkning av gamla grova träd, döda träd och högstubbar samt borttagning av död ved.
- Utebliven eller felaktig skötsel. Minskat eller upphört bete. Ohävd och igenväxning med buskar och träd.
- Gödslning och användning av bekämpningsmedel i eller i nära anslutning till betesmarkerna.
- Tillskottsutfodring och vinterbete ger en indirekt näringstillförsel till marken.
- Ändrad markanvändning i eller i nära anslutning till området, t.ex. skogsplantering.
- Markexploatering t.ex. för anläggning av väg och uppförande av byggnad. Grävning, schaktning och andra ingrepp som kan ge markskador och även skada vegetationen.

Bevarandeåtgärder

Förutom vad som i övrigt gäller enligt miljöbalken och annan miljölagstiftning krävs tillstånd för att bedriva verksamheter eller vidta åtgärder som på ett betydande sätt kan påverka miljön i

ett Natura 2000-område. Tillstånd krävs inte för verksamheter och åtgärder som direkt hänger samman med eller är nödvändiga för skötseln och förvaltningen av det berörda området (7 kap 28 a § miljöbalken).

I området finns ett flertal nyckelbiotoper (SVO), signalarter och rödlistade arter. En långsiktig skötselplan för området bör tas fram. Området planeras att avsättas som naturreservat.

Skötsel: Røjning och friställning av grova spärrgreniga bokar och ekar samt andra gamla träd i området. Återväxten av en ny generation jätteträd gynnas. Lövsly samt unga gran- och tallplantor hålls efter med røjning. Utglesning av yngre lövträd. Hassel förnyngas. Hela området betas.

Mer detaljerade skötselåtgärder kommer att tas fram i skötselplanen för det planerade naturreservatet.

Bevarandestatus

Avvakta basinventeringen.

Uppföljning av naturtyper och arter

De i bevarandeplanen angivna målen ska följas upp.

Bevarandemålen följs upp med olika tidsintervall beroende på vilken naturtyp eller art som berörs. Naturtyper som inte kräver skötsel följs upp stickprovsvis med glesa tidsintervall liksom arter som till exempel förekommer på många lokaler eller som inte är hotade i så hög grad. Områden som vid basinventeringen inte konstateras ha gynnsam bevarandestatus följs upp regelbundet tills gynnsam bevarandestatus uppnåtts. Samtliga områden ska följas upp om de innehåller arter och naturtyper som är sällsynta, särskilt viktiga för biologisk mångfald eller kräver regelbunden skötsel.

Dokumentation

Jordbruksverket. Ängs- och betesmarksinventeringen 2002-2004. Objektrapport (opubl.).

Fornminnesregistret

Nyckelbiotopsbeskrivningar från SVO

Lövskogsinventeringen i Karlsborgs kommun

Länsstyrelsen Västra Götaland 2004. Restaureringsplan för Hovet, Sätra bruk. Levande landskap 2004-07-22 (Lennart Sundh).

Hagman, T., Carlsson, Å. 2002. Gamla ekar (s.37, 136).

Skårman, J.A.O. Floran i Udenäs och Tived. Svensk Botanisk Tidskrift, 1916 (s. 120-121).

Naturtyper, djur- och växtarter som speciellt måste bevaras i området

6270 Artrika silikatgräsmarker nedanför trädgränsen*

Beskrivning: Naturtypen finns inte i området (enligt Ängs- och betesmarksinventeringen 2004).

Bevarandemål: -

Negativ påverkan: -

Bevarandeåtgärder: -

Bevarandestatus: -

Uppföljning: -

9070 Trädklädd betesmark

Beskrivning: Den svenska tolkningen av EU-definitionen på naturtypen är:
Naturtypen förekommer på fastmark och är torr - blöt och näringsfattig - näringsrik.
Träd- och buskskiktets krontäckningsgrad är 30-100% och utgörs av inhemska trädslag.
Naturtypen inkluderar betade trädklädda hagmarker och betad skog.

Kvalitetskriterier: Naturtypen ska ha en lång hävdkontinuitet så väl som trädkontinuitet och inslag av gamla träd ska finnas. Bete förekommer normalt i naturtypen. Området ska hysa en från naturvårdssynpunkt värdefull artstock knuten till betespåverkan i fältskiktet och/eller till solbelysta hagmarksträd. Värden knutna till beteshävd finns kvar.
Artsammansättningen varierar beroende på geografisk belägenhet och markens produktionsförmåga. I hagmarkerna dominerar lövträd, ofta ek och björk men även lind, ask och i vissa fall tall förekommer. I den betade skogen dominerar oftast barrträd och björk, i södra Sverige även ek/bok. Trädklädda betesmarker med grova solbelysta lövträd är särskilt värdefulla eftersom träden i regel är artrika för fler organismgrupper. I de fall betad skog finns på kalkmark har den ofta en rik marksvampflora som är hävdgynnad. Antalet rödlistade arter som är knutna till naturtypen är högt. Finns det gott om död ved kan även ett stort antal rödlistade arter knutna till sådana substrat finnas i naturtypen. Områden med något lägre krontäckningsgrad än 30% och med mycket höga naturvärden knutna till naturtypen och dess grova lövträd kan klassas som trädklädd betesmark.

Stora delar av området håller genom röjnings- och restaureringsinsatser på att utvecklas till naturtypen 9070. Avvakta basinventeringen.

Naturtypen är beroende av kontinuerlig hävd och den är särskilt känslig för upphörd hävd och igenväxning. Den är också känslig för minskad areal och att populationerna hos de typiska arterna i naturtypen minskar. Den är känslig för bruten kontinuitet i förekomsten av gamla träd samt av fragmentering. Naturtypen är även känslig för kvävednedfall, surt nedfall och andra luftföroreningar.

<i>Bevarandemål:</i>	<p>Areal</p> <p>-Arealen trädklädda betesmarker ska vara minst x ha eller öka.</p> <p>Struktur och funktion</p> <p>-Minst 95 % av arealen ska vara väl avbetad varje år vid vegetationsperiodens slut (med "väl avbetad" menas som regel att betet varit så hårt att ingen skadlig ansamling av förna skett). Lövförna ska inte ha en täckningsgrad på mer än 5%.</p> <p>-Negativa indikatorarter ska förekomma med mindre än 5% täckning eller frekvens (Negativa indikatorarter är; hundkex, brännässla, åkertistel, krusskräppa, örnbräken, blåbär, lingon samt grenrör och hässlebrodd).</p> <p>-Krontäckning av träd och buskar som vuxit upp i välhävdade landskap ska vara mellan x % och y %. Vedartad igenväxningsvegetation ska inte förekomma (d.v.s. träd och buskar som kunnat etablera sig på grund av att hävden blivit för svag).</p> <p>-Antalet hamlade (lövtuktade) träd ska vara minst x stycken.</p> <p>-I naturtypen ska det finnas minst x stycken grova och x stycken ihåliga lövträd.</p> <p>Typiska arter</p> <p>-Förekomsten av typiska kärlväxter ska bibehållas eller öka. Minst x stycken av de typiska kärlväxterarterna a, b, c etc. ska förekomma i minst y % av provytorna.</p> <p>-Förekomsten av typiska lavararter och vedsvampar ska bibehållas eller öka. Minst x stycken av de typiska arterna a, b, c etc. ska förekomma i minst y % av provytorna.</p>
<i>Negativ påverkan:</i>	Se vad som kan påverka negativt för området som helhet.
<i>Bevarandeåtgärder:</i>	Se bevarandeåtgärder för området som helhet.
<i>Bevarandestatus:</i>	Bevarandestatus troligtvis icke gynnsam. Avvakta basinventeringen.
<i>Uppföljning:</i>	Se den allmänna beskrivningen. Uppföljningsmetoder kommer att beskrivas senare.
